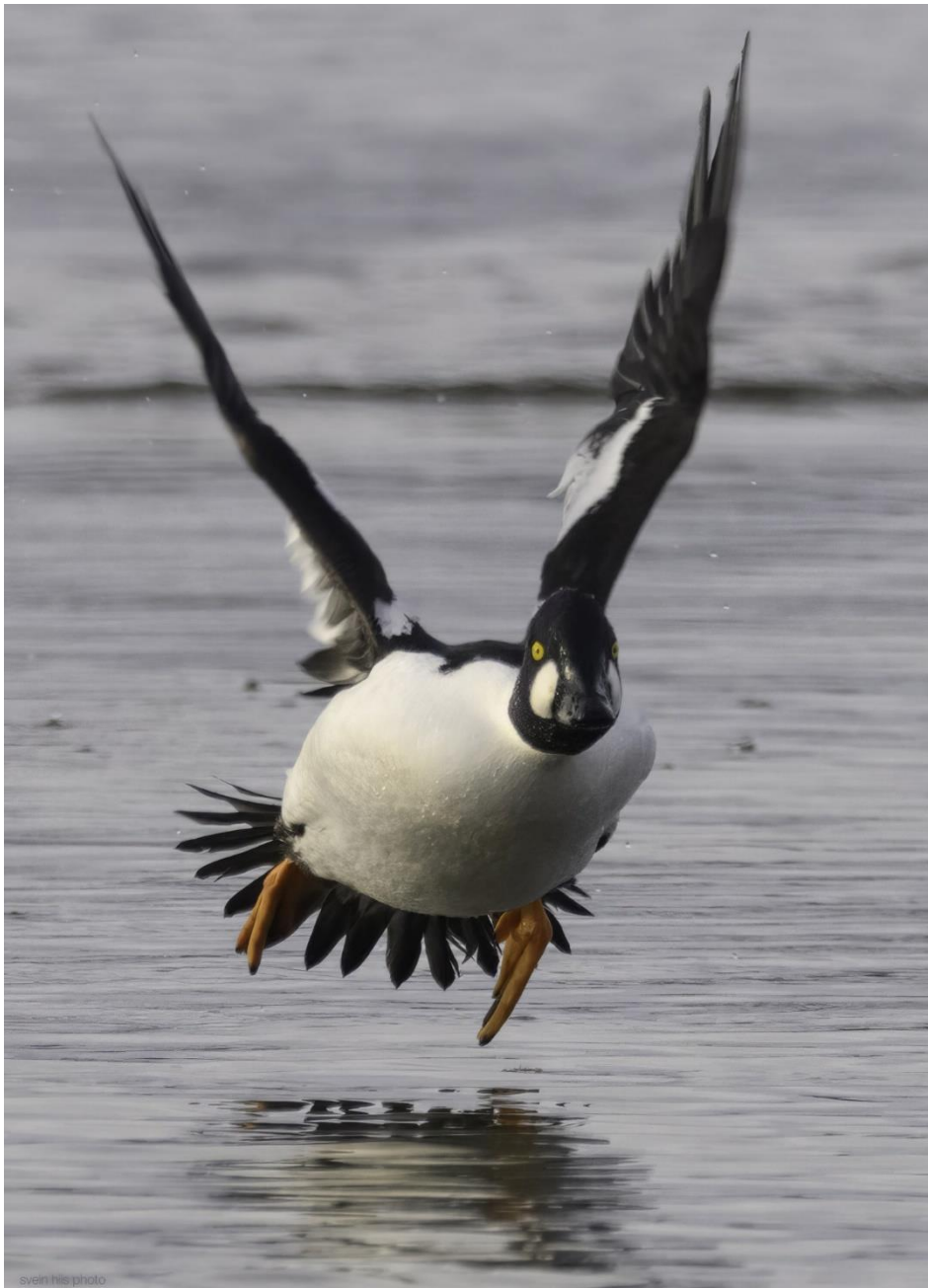

ÅRSBERETNING 2023

Oslo Elveforum arbeider for at byens vassdrag skal være friske og rene, åpne og tilgjengelige for befolkningen.

Oslo Elveforum

Org. nr. 983 350 313

E-post: post@osloelveforum.no

Postadresse: Postboks 9055, Grønland, 0133 Oslo

www.osloelveforum.no

Følg oss på Facebook, Twitter og Instagram

Forsidebilde: Svein Walther Hiis

INNHold

INNHold	2
BYGGEFORBUD I BREDE KANTSONER	3
OSLO ELVEFORUMS ARBEID	5
STYRET	6
VIKRSOMHETEN I 2023	7
SAFOVA	10
UTTALELSER OG HØRINGER	12
GJENÅPNING AV ELVER OG BEKKER	13
TRE GODE GRUNNER TIL GJENÅPNING	14
OSLO ELVEFORUMS VIKTIGSTE GJENÅPNINGSFORSLAG	14
BLÅ LISTE	16
BYGGEFRITT BELTE LANGS VASSDRAG	16
BLÅGRØNN HOVEDSTAD MED BARN OG UNGE	17
ÅRSMELDINGER FRA ELVEGRUPPENE	19
LYSAKERVASSDRAGET	19
MÆRRADALSBEKKEN	21
HOFFVASSDRAGET	24
FROGNERVASSDRAGET	26
AKERSELVA	29
HOVINBEKKEN	32
ALNA	35
ØSTENSJØVANNET OG ØSTENSJØOMRÅDET MILJØPARK	37
LJANSELVA	39
GJERSJØELVA NATUR- OG KULTURPARK	42
ELLINGSRUDELVA	44
VEDTEKTER FOR OSLO ELVEFORUM	46

BYGGEFORBUD I BREDE KANTSONER

I flere år har Oslo Elveforum tatt til orde for at vernet av vassdragene må styrkes med bindende bestemmelser i kommuneplanen om byggefrie soner. Gleden var derfor stor da det forrige byrådet la fram utkast til kommuneplanens arealdel med forslag om at det ikke skal tillates nye *tiltak* i en sone på minimum 20 meter fra vannkant for hovedvassdrag og dammer, og minimum 12 meter fra vannkant for sidevassdrag i byggesonen. Bør-reglen skal erstattes av en skal-regel.

Målene skal oppfattes som minimumsavstand. I denne sonen skal naturlig vegetasjon bevares, og det skal tilrettelegges for reetablering av naturlig vegetasjon der dette ikke finnes.

Av veiledningen til arealdelen av kommuneplanen framgår at «tiltak» skal forstås som «alle tiltak etter plan- og bygningsloven § 1-6, dvs. også tiltak som ikke er søknadspliktige». For alle elvevenner er byggeforbud langs vassdragene svært viktig.

Det nye blågrønne byrådet har i sin tiltredelseserklæring gjort det klart at det støtter forslaget om byggefrie soner på 20 og 12 meter, men begrepet «tiltak» er ikke nevnt. Dette er urovekkende. Det er viktig at begrepet «tiltak» beholdes i bestemmelsen, og ikke erstattes med «nye bygg» e.l.

Samtidig kan begrepet tiltak trenge en presisering. Byantikvaren har påpekt at elvene også omfatter en mengde dammer og renner, kanaliseringer og elveforbygninger, i tillegg til bygninger og konstruksjoner knyttet til tømmerfløting, produksjon og industri. Dette gjelder spesielt Akerselva, men også de andre elvene.

Byantikvaren mener at samtidig som det skal tilrettelegges for reetablering av naturlig vegetasjon der dette kan gjøres i kantsonene, må vesentlige kulturmiljøverdier og øvrige stedskvaliteter også ivaretas. Reparasjon, eventuell bruksendring og nødvendig tilpasning av eksisterende bevaringsverdige bebyggelse bør unntas fra forbudet mot nye tiltak innenfor 20- og 12-meterssonen.

Også i denne saken mener Oslo Elveforum at det er verdt å lytte til Byantikvaren. Vi holder fast ved at vi trenger et strengt byggeforbud som kan beskytte kantsonene langs elver, bekker og dammer. Friluftsområdene langs våre byvassdrag er vårt felles arvegods. Men når dette er sagt: Vi kan ikke overse at det kan være behov for reparasjoner og bruksendringer av bevaringsverdige bygninger og andre kulturverdier.

Forkortelser:

BYM	Bymiljøetaten
BYU	Byrådsavdeling for byutvikling
EBY	Eiendoms- og byfornyelsesetaten
KU	Konsekvensutredning
MOS	Byrådsavdeling for miljø og samferdsel
OOF	Oslo og Omland Friluftsråd
PBE	Plan- og bygningsetaten
SaFoVa	Samarbeidsforum for vassdrag
VAV	Vann- og avløpsetaten
VPOR	Veiledende plan for offentlige rom
FNF	Forum for natur og friluftsliv

OSLO ELVEFORUMS ARBEID

Formål og visjon

Oslo Elveforum er et kompetanse- og kontaktforum for frivillige arbeidsgrupper for Oslos elver og bekker. Vår oppgave er å bidra til vern, rehabilitering og gjenåpning av byens vassdrag i byggesonen. Vi arbeider for at byens vassdrag skal være friske og rene, åpne og tilgjengelige for befolkningen. Oslo Elveforums visjon er levende vassdrag fra Marka til Fjorden.

Målsetting

Oslo Elveforum ser det som sin første hovedoppgave å støtte arbeidet til Oslo kommune, nabokommunene Bærum, Lørenskog og Oppegård, og andre offentlige og private institusjoner med å gjenskape byens blågrønne årenett fra Marka til Fjorden.

Den andre hovedoppgaven retter seg direkte mot byens befolkning, særlig barn og unge, ved å informere om betydningen av Oslos blågrønne verdier for trivsel og glede i nærmiljøet. Derigjennom vil vi inspirere barn og voksne til å engasjere seg i et «lokalt eierskap» gjennom en ordning med elveadopsjon for skoler, boligsameier, bedrifter og andre.

Organisasjon

Oslo Elveforum ble stiftet i 2000 og utgjør et arbeidsfellesskap for elvegruppene for å verne om, gjenskape og videreutvikle Oslos blågrønne struktur. Oslo Elveforums styre er det koordinerende organet for arbeidsfellesskapet og representerer det utad mot byens kommunale etater, politiske organer m.m.

Medlemsorganisasjoner

For noen av vassdragene ivaretas arbeidet av foreninger med personlig medlemskap: Lysakervassdragets Venner, Frognevassdragets Venner, Hoffvassdragets Venner, Miljøforeningen Akerselvas Venner, Alnaelvas Venner og Østensjøvannets Venner.

Arbeidsgrupper

Mærradalsbekken, Hovinbekken, Ljanselva og grensevassdragene Gjersjøelva mot Oppegård og Ellingsrudelva mot Lørenskog har arbeidsgrupper med aktive vassdragsvenner og elvevoktere.

Uansett organisering driver elvevennene sitt arbeid i kontakt med velforeninger, historielag, natur- og miljøforeninger og annet lokalt publikum.

Elvegruppenes egne årsmeldinger følger lengre bak i dette heftet.

Elveforumkonseptet videreføres

Samarbeidsmodellen mellom frivillige organisasjoner og lokale vassdragsmyndigheter har vist seg levedyktig. Elveforumkonseptet som er utviklet og etablert i Oslo, blir nå brukt i andre kommuner. Bærum Elveforum ble etablert i 2006. I 2016 så tre nye elvefora dagens lys: Asker Elveforum ble stiftet i januar 2016, i september samme år fulgte Lørenskog Elveforum

og i november ble Bergen Elveforum stiftet. Nittedal Elveforum ble etablert i 2020. Vi har kontakt med og samarbeider med alle.

I 2019 tok Oslo Elveforum initiativ til en vellykket landskonferanse med deltakelse fra Asker, Bergen, Bærum, Lørenskog og Oslo.

Folk fra Oslo Elveforum sitter i styrene i både Bærum Elveforum og Lørenskog Elveforum. For Lørenskog Elveforum er samarbeid med Oslo Elveforum om Ellingsrudelva svært viktig.

STYRET

Styrets medlemmer

Per Østvold, leder – Akerselva

Helén Svensson, nestleder – Alna

Ellen Jacobsen, kasserer – Mærradalsbekken

Sidsel Andersen – Hovinbekken

Trine Johnsen – Ljanselva

John Tibballs – Lysakerelva

Amund Kveim – Østensjøvannet

Kari Dogger – Frognerelven

Varamedlemmer

1. Gerd Harriet Lindeberg - Hoffselven

2. Harald Lundstedt – Gjersjøelva

3. John Stensgård – Ellingsrudelva.

Rådgivergruppe med møterett:

Are Eriksen, Ida Fossum Tønnessen, Frithjof Funder, Leif Bertnes, Ulf Fredriksen, Leif-Dan Birkemoe, Eivind Bødtker, Vidar Berget, Terje Wold, Bo Wingård og Arin Borgen.

Kontakt for vellene:

Eivind Bødtker

Kontakt til Bærum Elveforum:

Bo Wingård.

Revisor:

BDO AS, Vika Atrium, Munkedamsveien 45, PB 1704 Vika, 0121 Oslo

Valgkomité:

Eivind Bødtker, Vidar Berget og Sidsel Andersen.

VIRKSOMHETEN I 2023

Årsmøtet

Årsmøtet ble avholdt i Kirkestua i Voksen kirke den 17. april 2023. Før årsmøtestart fikk årsmøtedeltakerne tilbud om å vandre opp Mærradalen til Voksen kirke. Ti deltakere var med på turen.

Ida Fossum Tønnessen og Mærradalsbekkens Venner var vertskap for årsmøtet. Kirkestua var pyntet med flagg i anledning av at Amund Kveim er tildelt St. Hallvard-medaljen 2023. Inklusive tre gjester deltok 26 personer. Årsmøtet godkjente beretning og regnskap for 2022. Det ble avholdt valg.

Styret

Styret har i 2023 avholdt fem ordinære styremøter. På januarmøtet ble det servert middag. Det har vært godt oppmøte på alle styremøter.

Styremiddag i Korsgata 16 i 2022.

Oslo Elveforums økonomi

Oslo Elveforum hadde i 2023 inntekter på 190 000 gjennom den årlige bevilgningen fra Oslo kommune. Årsresultatet ble et overskudd på 60 000 kroner.

SaFoVa

Oslo Elveforum har deltatt på møter i Samarbeidsforum for vassdrag (SaFoVa). Se eget avsnitt nedenfor.

Elvegruppenes arbeid

Det meste av aktivitetene i Oslo Elveforum skjer i tilsluttede elve- og bekkegrupper. Det vises til deres egne beretninger.

Nettside og sosiale medier

Alle elve- og bekkegrupper er representert på Facebook. Oslo Elveforum har egen nettside, egen side på Facebook, egen Twitter-profil og egen profil på Instagram.

Brosjyrer

I 2019 fikk Oslo Elveforum laget en turguide til Oslos elver og bekker og til Østensjøvannet. Med støtte fra Sparebankstiftelsen ble turguiden trykt i et hendig hefte i 16 000 eksemplarer, hvorav 4 000 var på engelsk. Det har vært stor interesse for turguiden. Visit Oslo har distribuert nesten hele det engelskspråklige opplaget.

Høsten 2021 trykket vi et nytt, men noe mindre opplag av turguiden – både på norsk og engelsk. Sparebankstiftelsen DNB støttet oss med en bevilgning på kr 50.000.

I 2022 ble det lagt ned mye arbeid med heftet «En blågrønn visjon for byens vassdrag». Heftet ble trykt seinhøstes 2022 og ble distribuert i 2023. Styret organiserte en omfattende besøksrunde til byens bydelsutvalg, og nesten alle fikk besøk i «åpen halvtime». Lokale politikere fikk en kort orientering om byvassdragenes utfordringer. Heftet ble delt ut. Heftet har også blitt delt ut ved en rekke andre anledninger.

Informasjonstavler

Oslo Elveforums skiltprosjekt startet i 2015 da Oslo Elveforum fikk tilbud fra Bymiljøetaten / GjensidigeStiftelsen om 100 prosent finansiering av informasjonstavler ved Oslos elver. I alt er 18 informasjonstavler finansiert:

Alna	5
Hoffselven	2
Hovinbekken	2
Ljanselva	2
Mærradalsbekken	1
Ellingsrudelva	1
Frognerelven	2
Akerselva	3

Bymiljøetaten overtok i 2021 ansvaret for de tre tavlene langs Akerselva.

Skiltprosjektet ledes av Leif Bertnes og Sverre Samuelson.

Friluftslivets uke

Friluftslivets uke har som mål å få flere ut i naturen, ha det gøy og skape flest mulig gode minner! Det er Norsk Friluftsliv og de norske friluftslivsorganisasjonene som står bak. Oslo Elveforum og våre elve- og bekkegrupper var også i 2023 med og arrangerte flere guidede turer langs Oslos elver og bekker:

- Lørdag 2. september kl. 21.30: Natt i naturen – Bli med å lyse etter fisk i Alnaelva. Arr: Alnaelvas Venner.
- Søndag 3. september kl. 11.00: Vandring langs Akerselva. Arr. Miljøforeningen Akerselvas Venner.
- Søndag 3. september kl. 11.00: Istid og datid langs Lysakerelva. Arr.: Lysakervassdragets venner/Røa Vel.
- Tirsdag 5. september kl. 11.00: Kulturhistorisk vandring langs Alna på dagtid - fra Grorud til Kværnerbyen. Arr.: Alnaelvas Venner.
- Tirsdag 5. september kl. 18.00: Natur- og kulturhistorisk vandring i Ljanselvas nedre del. Arr.: Miljøprosjekt Ljanselva.
- Onsdag 6. september kl. 16.30: Tur langs Alna – Bli bedre kjent med urskogen midt i Oslo. Arr: Alnaelvas Venner.
- Lørdag 9. september kl. 11.00: Lanseringsvandring langs Hoffvassdraget. Arr.: Hoffvassdragets Venner.
- Østensjøvannets Venner hadde flere arrangementer. Det var stor oppslutning om de mange aktiviteter på Østensjødagen 10. september som fant sted på Besøkssenter våtmark Oslo, Bakkehavn gård.

SAFOVA

SaFoVa – Samarbeidsforum for vassdrag ble opprettet i 2001 etter initiativ fra daværende byråd for miljø og samferdsel, Hilde Barstad. I OEs årsmelding for 2001 ble opprettelsen av SaFoVa kommentert slik:

«Mangt har vært til glede i året som gikk, ikke minst å oppleve at Samarbeidsforum for vassdrag i Oslo ble startet på initiativ fra byråd for miljø og samferdsel Hilde Barstad. Det skal være en tverrfaglig møteplass for informasjon og diskusjon om forvaltningen av elver, bekker, vann og dammer i byggesonen i Oslo. Her møter Oslo Elveforum representanter for kommunale etater og statlige forvaltningsorganer – under ledelse av byrådsavdelingen for miljø og samferdsel.»

Mandatet for SaFoVa ble vedtatt i 2002 og deretter revidert i 2019:

«Mandat for SaFoVa

Forumet skal være en møteplass mellom etater i Oslo kommune og interesse-sammenslutninger for informasjonsutveksling om den blågrønne strukturen og åpning av elver og bekker i Oslos byggesone. Forumet skal synliggjøre den blågrønne strukturens betydning for trivsel, biologisk mangfold, forebyggende klimatiltak og overvannshåndtering. Forumet skal bidra til utvikling av arbeidet med gjenåpning av elver og bekker i Oslo kommune.

Mål

Forumets mål er forankret i styringsdokumentet «Prinsipper for gjenåpning av bekker og elver i Oslo». Vi vil videreutvikle og styrke Oslos blågrønne struktur for å oppnå:

- god tilpasning til et endret klima
- bedre vannmiljø og styrket byøkologi
- økt mulighet for friluftsliv og å bedre folkehelsa

Forankring

Forumet i sin nåværende form ble nedsatt i 2001 av byråden for samferdsel og miljø i brev av 9. mai 2001

Oslo kommune etterstreber en åpen, sannferdig og relevant informasjon om sine prosjekter og ønsker en god dialog med berørte grupper. Mål (i prioritert rekkefølge):

- Ivareta informasjonsplikten som følger av bygge- og anleggsvirksomhet.
- Bygge omdømme og skape interesse for Oslo kommune.
- Sikre medvirkning fra berørte parter.

Sammensetning

Kommunen

Fra kommunen deltar representanter for MOS, VAV, PBE, EBY og BYM. Etatene møter med én representant hver, med unntak av etaten som har sekretariatsfunksjon og kan stille med 2 representanter.

Interessesammenslutninger

Oslo Elveforum og Oslo og Omland Friluftsråd

Organisasjonene møter samlet med inntil fire representanter.

SaFoVa-møtet behandler forespørsler om deltakelse fra evt. andre interessesammenslutninger.

Rammer og oppgave

Forumet møtes fast to ganger i året, og for øvrig ved behov.

Møtene gjennomføres ordinært innenfor en tidsramme på to timer.

Forumet skal være en arena for gjensidig utveksling av informasjon om åpning av bekker og elver og den blågrønne strukturen i Oslo kommune. Forumet skal bidra til utvikling av arbeidet med gjenåpning av elver og bekker og til å videreutvikle styringsdokumentet «Prinsipper for gjenåpning av bekker og elver i Oslo».

SaFoVa gjennomgår sitt arbeide og mandatet hvert 4. år og reviderer mandatet dersom det er behov for det.

Arbeidsform

Saksliste til møtene settes opp av sekretær for SaFoVa etter innspill fra medlemmene.

Innkalling med saksliste sendes til deltakere senest to uker før møtet.

Etatene er sekretariat for SaFoVa for ett år av gangen. Saksliste og referater skal være offentlig tilgjengelig. Forumet behandler ikke saker og fatter ikke vedtak.»

Gode erfaringer

Det ble gjennomført kun ett møte i SaFoVa i 2023: den 12. april. Det var Bymiljøetaten som hadde sekretariatet. Det kan virke som om etatene ikke prioriterer samarbeidet.

UTTALELSER OG HØRINGER

En prioritert oppgave for Oslo Elveforum er å uttale seg om alle plansaker som kan berøre elver og bekker – både åpne og lukkede. Foreningen har – alene eller i samarbeid med en av elvegruppene – avgitt uttalelser i flere større og mindre plansaker og byggesaker i 2023. I tillegg har elvegrupper uttalt seg om enkelte andre plansaker og byggesaker. Dette er et svært ressurskrevende og viktig arbeid.

Uttalelsene gjengitt nedenfor er gitt enten av Oslo Elveforum eller i samarbeid med en av elve- eller bekkegruppene. Lista er ikke uttømmende.

- 20231016 - Middelalderparken/Klypen (påklager igangsettingstillatelse)
- 20231016 - Middelalderparken/Klypen (anmoder PBE om å omgjøre rammetillatelse)
- 20231017 - Middelalderparken/Klypen (anmoder Statsforvalteren om å omgjøre sitt vedtak)
- 20230127 - Middelalderparken/Klypen (påklager rammetillatelse)
- 20230209 - Biskop Gunnerus' gate 14 B.
- 20230309 - Planforslag til offentlig ettersyn – Huseby.
- 20230323 - Godliabekken.
- 20230402 - Christian Krohgs gate 2
- 20230613 - Nydalsveien 36-38
- 20230617 - Nydalsveien 15-17
- 20230904 - Rustad skole.
- 20230903 - Dælenenggata 37-39.
- 20230908 - Carl Grøndahls vei 1 mfl.
- 20231007 - Planene for nye Rikshospitalet på Gaustad:
- 20231218 - Kommuneplanens arealdel.

GJENÅPNING AV ELVER OG BEKKER

Hovinbekken over Ensjø er en suksess. Foto: Ekogruppen, Sverige, 2018

For å bevare og styrke Oslos blågrønne karakter må arbeidet med gjenåpning av elver og bekker være et premiss ved all byutvikling.

Lukking av elver og bekker skjøt fart på slutten av 1800-tallet, da Oslo fikk innlagt vann. Bekkeløpene ble brukt som avløp, og de stanket. Det ble løst ved å legge dem i rør. Samtidig var dette en enkel måte å få mer areal på. Denne praksisen holdt man på med helt opp til 1990-tallet, selv om bystyret allerede i 1971 enstemmig vedtok følgende: «Bystyret ber om at det ved fremtidige reguleringer tas sikte på mest mulig bevaring av byens gjenværende elver og bekker.»

På slutten av 1990-tallet snudde trenden. Samtidig ble Oslo Elveforum etablert som en pådriver for gjenåpning av elver og bekker. Arbeidet har båret frukter. I dag er det en politisk målsetting å gjenåpne flest mulig av Oslos lukkede bekke- og elvestrekninger for å kunne håndtere klimaendringene med mer og kraftigere regn, men også gjøre Oslo til en attraktiv, blågrønn by.

Viktig styringsdokument

Det kommunale styringsdokumentet «Prinsipper for gjenåpning av elver og bekker i Oslo», som første gang ble laget i 2015, har vært et godt instrument i arbeidet for å realisere det politiske målet om å gjenåpne flest mulig av Oslos lukkede bekke- og elvestrekninger. En revidert versjon av dokumentet ble offentliggjort vinteren 2022/23.

TRE GODE GRUNNER TIL GJENÅPNING

1. Klimatilpasning

Gjenåpning av elver og bekker er et viktig klimatiltak. Vi går mot våtere og villere vær. Monsterregnskyll kan overbelaste avløpsnettene og skape store ødeleggelser. Elver og bekker i kulverter og rør har begrenset kapasitet for å håndtere store vannmengder. Åpne vassdrag kan håndtere økte og mer intensive nedbørsmengder og forhindre oversvømmelser. Dette vil spare byen og dens innbyggere for store kostnader.

2. Bedre vannmiljø og styrket byøkologi

Gjenåpning må skje på en måte som er tilpasset den opprinnelige naturen i området. Så langt som mulig bør elver og bekker åpnes i sine historiske løp og med brede grøntsoner på begge sider. På denne måten kan elve- og bekkeåpninger bidra til bedret vannkvalitet og styrket byøkologi.

3. Flere friluftsmuligheter og bedre folkehelse

Gode og sammenhengende turveier er en forutsetning for at mange skal gå på tur. Men fortsatt mangler sammenhengende turveier langs flere av våre hovedvassdrag og de viktigste sidebakkene. Gjenåpning av lukkede elvestrekninger, opparbeidelse av sammenhengende turveier og gode grøntområder vil glede byens befolkning, gi flere friluftsmuligheter og bedre folkehelse.

OSLO ELVEFORUMS VIKTIGSTE GJENÅPNINGSFORSLAG

Oslo trenger åpne og tilgjengelige vassdrag, omgitt av naturlige, frodige og langstrakte parkdrag som følger det historiske bylandskapet. Oslo Elveforum prioriterer disse gjenåpningsprosjektene (fra vest mot øst):

Frognerelva kan bli en attraksjon

Oslo Elveforum ser på det kommunale planarbeidet med områderegulering for Skøyen som en historisk mulighet til å ta viktige grep med hensyn til bydelens blågrønne struktur. En gjenåpning av Frognerelvas nedre del gjør det mulig å etablere en turforbindelse mellom Frognerparken og Frognerkilen. For befolkningen og for turister og andre besøkende gir dette en mulighet for å kombinere kultur- og naturopplevelser.

Riv Galleri Oslo og Nylandsbrua og gi plass til Akerselva

Akerselva miljøpark er et av Oslos flotteste byrom og en populær turistattraksjon. Men elveparken skjemmes av at elva ligger i kulvert under Galleri Oslo og sporområdet på Oslo S.

Oslo Elveforum har ved flere anledninger tatt til orde for gjenåpning av denne delen av Akerselva. Nøkkelen til en god byutvikling i dette området er å rive Galleri Oslo, rive Nylandsveien fra Hausmanns bru til Dronning Eufemias gate og gjenåpne Akerselva fra Vaterlandsparken til nordsiden av sporområdet og fra sørsiden av sporområdet til Dronning Eufemias gate.

Gjenåpning av Torshovbekken

Byens ti hovedvassdrag har mange sidebekker. Den av sidebekkene som kanskje er aller viktigst å gjenåpne, er Torshovbekken. Bekken er i dag lukket i byggesonen, på den 5 km lange strekningen fra Grefsenåsen til bekken renner ut i Akerselva ved Nybrua. Det aller meste av bekken kan gjenåpnes gjennom friområder og store parkområder som Muselunden, Torshovdalen og Sofienbergparken.

De manglende bitene i turveisystemet langs dagens lukkede bekk er lett å få på plass, slik at turveien blir sammenhengende fra friområdet nordvest for Tonsen kirke til Sofienberggata på sørsiden av Sofienbergparken. Gjenåpning av Torshovbekken må settes på den politiske dagsorden.

Hovinbekken må gjenåpnes over Økern

Til glede for lokalbefolkningen og mange turgåere er Hovinbekken gravd opp og får vise seg fram i Bjerkedalen, på Hasle, gjennom Ensjøbyen, gjennom gjenåpnet aktivitetspark på Jordal og snart gjennom Klosterenga. Alle hjerter gleder seg.

Men i ca. en kilometers lengde, fra Risløkka i nord til Tennisdammene på Hasle i sør ligger Hovinbekken stadig skjult i dypet. Dagens kulvert krysser både T-banelinjer, ytre ringvei og annen infrastruktur. Mange har vært tvilende til at en gjenåpning er mulig. Men noe er på gang. Økern er på vei mot noe nytt. En helt ny bydel, Hovinbyen, er under planlegging. Dette åpner nye muligheter også for gjenåpningen av Hovinbekken.

Oslo kommune bestilte i 2020 en rapport om mulig gjenåpning av Hovinbekken fra Risløkka og helt ned til Tennisdammen på Hasle. Også i senere planer er gjenåpning av Hovinbekken en del av prosjektet. Dette vil gi en «vannlinje» med tilhørende turveisystem over Økernområdet, og binde dette området sammen med Bjerkedalen i nord og Ensjø, Jordal og Klosterenga i sør. Turveien langs Hovinbekken vil bli sammenhengende. Og den vil bli en attraktiv mulighet for byens turgåere med mange naturoplevelser i et urbant bybilde.

Gjenåpning av Hovinbekken fra Klosterenga og ut til strandlinja år 1300

Av Oslos ti hovedvassdrag har Hovinbekken lenge vært det vassdraget som har vært mest lukket. Men det er sterke føringer i overordnede kommunale planer om å gjenåpne Hovinvassdraget. For Hovinbekkens del vil det si ut til Schweigaards gate 41-49 hvor det bør etableres et lite vannspeil ved bekkeoset.

Hovinbekken er gjenåpnet fra Hasle, over Ensjø og Jordal park. Gjenåpningen har vært svært vellykket. Byplanleggere fra mange land kommer til Oslo for å beundre en urban bekk.

I 2023 ble Hovinbekken gjenåpnet også over Klosterenga. Samtidig ble den avdøde kunstneren Bård Breiviks skulpturpark endelig fullført. Klosterenga park gir bydel Gamle Oslo et rekreasjonsområde av høy kvalitet, med gjenåpnet bekk, ny turvei, flere møteplasser og god belysning.

Byen under Eikaberg var en by omgitt av vann, avgrenset av Bjørvika mot vest, Alna mot sørøst og Hovinbekken mot nord. Etter Oslo Elveforums vurdering er det svært viktig at Hovinbekken gjenåpnes i sin historiske trasé også fra Klosterenga videre ut til strandlinja i år 1300 for å gjenskape Oslos middelalderby på en best mulig måte.

Alna må gjenåpnes fra Kværnerbyen til vannspeilet

Alna renner gjennom Norges tettest befolkede område, Groruddalen. Det meste av Alna renner åpent. Men den nedre delen av elva, fra Enebakkveien ved Kværnerbyen, ble lagt i kulvert og tunnel i 1922. Kulverten går i dag ut i Oslofjorden øst for Hovedøya (Kongshavn).

Oslo Elveforum mener at Alna bør gjenåpnes fra Kværnerbyen til vannspeilet i Middelalderparken, med en sammenhengende tur i hele elvas lengde. Om vannkvaliteten i elva bedres, vil dette også gi bedre vannkvalitet i vannspeilet. Og hvis det hadde blitt bygd en fisketrapp fra Bispekilen opp til vannspeilet, kunne laks og sjørret igjen vandre opp elva.

Andre gjenåpningsprosjekter

Oslo Elveforum har i merknader til Oslo kommunes gjenåpningsprogram påpekt at flere gjenåpningsprosjekter bør realiseres. Dette gjelder blant annet Mærradalsbekkens utløp i fjorden (under E18). Det er også ønskelig å få åpnet flere tilførselsbekker til Østensjøvannet, som er et naturreservat.

BLÅ LISTE

Det som kalles Blå liste, er et kart som viser Oslos historiske elver og bekker. Listen ble laget på initiativ fra Oslo Elveforum i 2004. Oslo Elveforum – med alle sine lokale, frivillige «elvevoktere» – besitter en lokal bekke- og elvekompetanse som er til nytte for kommunen.

Arbeidet med å forbedre og revidere Blå liste-kartet ble startet i 2016. Oslo Elveforums ambisjon har vært at vi i samarbeid med VAV i første omgang skulle få lagt inn korrekte traseer for alle vassdragene innenfor bygrensen etter byutvidelsen i 1859, basert på Næsers kart fra 1860 og tidligere kart. Men så langt er kun traséene for Alna, Hovinbekken, Torshovbekken og Akersbekken oppdatert.

BYGGEFRITT BELTE LANGS VASSDRAG

Det har vært strid om fortolkningen og praktiseringen av retningslinjen i § 13.3 i Kommuneplan 2015: Innenfor en sone på minimum 20 meter fra vannkant for hovedløp og minimum 12 meter fra vannkant for sideløp bør det ikke oppføres ny bebyggelse, nye anlegg

eller gjøres vesentlige terrenginngrep. På tross av protester fra Oslo Elveforum og andre er en rekke bygg ført opp innenfor 20/12-meterssonene.

Gleden var derfor stor da det forrige byrådet (det rødgrønne) la fram utkast til kommuneplanens arealdel som foreslo at det ikke skal tillates nye tiltak i en sone på minimum 20 meter fra vannkant for hovedvassdrag og dammer, og minimum 12 meter fra vannkant for sidevassdrag langs vassdrag i byggesonen.

Målene skal oppfattes som minimumsavstand. I denne sonen skal naturlig vegetasjon bevares, og det skal tilrettelegges for reetablering av naturlig vegetasjon der dette ikke finnes.

Det nye blågrønne byrådet har i sin tiltredelseserklæring lovet å følge opp et byggeforbud innenfor 12/20-metersgrensen, men har ikke tatt standpunkt til om forbudet skal gjelde ethvert tiltak, jf. plan- og bygningslovens definisjon av tiltak.

BLÅGRØNN HOVEDSTAD MED BARN OG UNGE

Åpning av «klasserom i friluft» ved Ljanselva 15/9 2022.

Foto: Per Østvold

Oslos blågrønne struktur er viktig for trivsel og glede i nærmiljøet. Oslo Elveforum ønsker å inspirere flest mulig barn, unge og voksne til å engasjere seg i et «lokalt eierskap» gjennom elveadopsjon og ved å tilegne seg kunnskaper om elvenes betydning.

«Med barn og unge langs Osloelvene» har vært Oslo Elveforums sentrale motto i arbeidet rettet mot barn og unge i skole og barnehage siden 2001. Sagstua ved Ljanselva er flittig brukt som samlingssted for barn, unge og ulike voksengrupper.

Oslo Elveforum har et svært godt samarbeid med Rusken, ikke minst i forbindelse med at skoler adopterer elver og bekker. Skoler som adopterer, vil verne vassdraget ved å oppleve og bli kjent med natur- og kulturverdiene, ta hensyn til planter, dyr og kulturminner og melde fra om ulovlig forurensing og holde vann og strandkanter fri for søppel. Årlig samarbeider Miljøforeningen Akerselvas Venner med Rusken om ryddeaksjoner langs Akerselva.

Levende Vassdrag

Arbeidet med Levende Vassdrag startet i 2011 som et samarbeid mellom Oslo Elveforum (OE) og Oslofjordens Friluftsråd (OF). Senere har også Bærum Elveforum (BE) tilsluttet seg samarbeidet.

På nettsiden www.levendevassdrag.no finner man informasjon om elvene, undervisningsopplegg knyttet til feltundersøkelser, forskningsoppgaver og elveadopsjon. Vi anser det som viktig å stimulere skolene til å bruke materialet.

Framtida til adopsjonsprogrammet

Skoleadopsjon har vært en viktig del av prosjektet Levende Vassdrag. Fra 2008 har Oslo Elveforum bidratt til 58 skoleadopsjoner. På grunn av lærerskifter er det svært krevende å følge opp skoleadopsjonene. Noen få av de 58 skolene er aktive i dag. En del av skolene bidrar under «Elve-Rusken» hver vår.

Bevisstheten om hva skolene har lovet ved å motta adopsjonsbrev underskrevet av Oslos ordfører, må vekkes og føre til handling og vassdragsrelatert undervisning (ref. nettsiden levendevassdrag.no). Trine Johnsen har vært hovedansvarlig for skoleadopsjonsarbeidet og har gjort en formidabel innsats. Hun ble pensjonert i april 2017. I en overgangsperiode har hun påtatt seg følgende oppgaver:

- Være en kontaktperson for skolene og svare på spørsmål. Dog ikke oppsøkende virksomhet.
- Bistå når det skal avholdes kurs for elever og lærere.

ÅRSMELDINGER FRA ELVEGRUPPENE

Lysakervassdraget

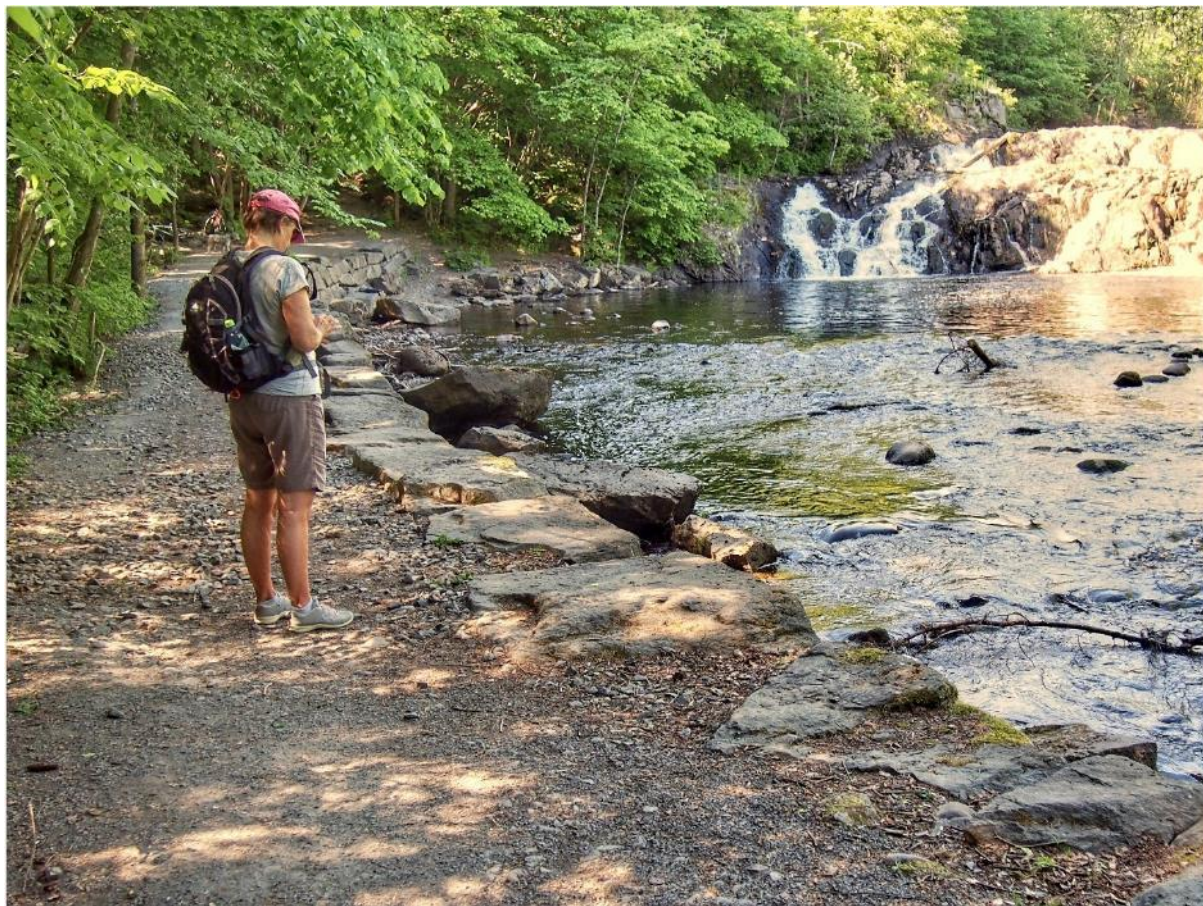

Foto: Sinikka Breistrand

Aktiviteten i Lysakervassdragets Venner (LvV) i fjor konsentrerte seg om å lage innspill til de mange høringer og plansaker som særlig angikk Lysaker og Lilleaker. Ved elva var året preget av tre uvanlig store flomtopper.

På årsmøtet ble det en debatt om forvaltningsnemnd som forvaltningsform for KDP-området som strekker seg fra Jegerborgsdammen til Lysakerfjorden.

Medlemslisten er nå på 102.

Medlemsturer

LvV arrangerer gjerne sine medlemsturer i samarbeid med andre organisasjoner: Det ble en kveldstur med Jar menighet med servering ved varrestua, og i Friluftslivets uke, i et samarbeid med Røa vel, en tur fra Grinidammen til Bogstadvannet.

Varmestua

I juni ble varmestua på Lysejordet utsatt for en ulmebrann fra en engangsgrill. BYM fikk reparert brannskaden i løpet av uken. I oktober ble stua utsatt for tagging tre kvelder på rad. I samråd med parkforvalteren ble taggingen malt over i løpet av to uker.

Andre aktiviteter

Det ble holdt internettmøter med BYM og Røa Vel om tiltak i grønne områder. I oktober var LvV i et møte med Oslo og Bærum kommuner for å informeres om arbeid med forvaltningsplan for Lysakervassdraget som en oppfølging av kommunedelplanen. LvV spilte inn sitt forslag til organisering av gjennomføringen av planen.

På LvVs webside (lvv.no/Dagens.htm) legges ut daglige registreringer av vannføringen. Dette supplerer Oslo kommunes målestasjon. Fódnytt nr. 54, 55, 56 og 57 ble utgitt i februar, mai, august og desember. På facebook-siden, Lysakervassdragets venner, ble det lagt ut små notiser og lenker til LvVs høringsuttalelser og andre innspill. Grappa har over 1200 medlemmer. Det kom inn mange fine bilder og innlegg da vannføringen toppet seg i august. Heftet Lysakerelva er nå utsolgt.

LvV leverte høringsinnspill til Statens vegvesens planer for en kollektivterminal på Lysaker, til Mustad Eiendom og Fornebubanens søknader om forsterkning av elvebredden, til Mustad Eiendoms fornyete søknad om rørledninger for å hente vann til et varmeanlegg og til Planetatens forslag om Lilleakerbyen.

Bedre vern

Statsforvalteren forbereder en sak om vern av Lysakerelva. Arbeidet med en forvaltningsplan for en del av KDP-området foregår parallelt. LvV må kjempe for å sikre ordentlig medvirkning, dvs. at publikum og frivillige er med når strategien legges. Da blir det selvfølgelig spørsmål om hvor mye LvV kan bidra, dvs. om vi har ekspertise og mannskap til å gjøre noe nyttig.

Kulturminner

Et prosjekt som har kommet langt, er kartlegging og beskriving av kulturminnene langs elva. En katalog over bygningsrestene som er oppmålt, utarbeides med sikte på utgivelse i 2024.

MÆRRADALSBEKKEN

Ida Fossum Tønnesen på tur langs Mærradalsbekken

Mærradalsbekken har sine øverste kilder i Voksenåsbekken. Den renner dels åpen, dels lukket i villahager ned gjennom bratt lende vest i Holmenkollåsen og Voksenlia mot det århundregamle jordbrukslandet til Voksen gård. I det fine edelskogområdet ved Bogstad camping kommer Voksenbekken inn fra Ankerveien. En hyggelig turvei følger bekkeløpet videre sørover til Hovseter, der bekken forsvinner i en rist og er lukket ca. 800 meter videre. Historisk BLÅ LISTE viser at det her også kommer to lukkede side bekker fra øst, Grinibekken og Jarbakkbekken, som kan bli vurdert for gjenåpning.

Organisasjon

Vi er en arbeidsgruppe med nært samarbeid med Røa Vel. Vi har således ikke medlemslister eller egen økonomi.

Aktiviteter

Kontakten skjer mellom oss på SMS, facebook, og telefon. Som nevnt foran, samarbeider vi for den øvre delen fra Sørkedalsveien til Ankerveien med Røa Vel.

Framover – utfordringer, visjoner og muligheter. Gjenåpning av bekken gjennom Hovseterområdet

I Hovseterdalen lå seteren til Hoff (Hov) gård og flere husmannsplasser inntil utbyggingen av Hovseters boligblokker i 1970-årene. Bekken ble da lukket med utgravde masser derfra, og

omgjort til et grønt friareal med ball løkker og skibakker og en god turvei. Bekken renner fortsatt like under grønnsværet, og Mærradalsgruppen i Oslo Elveforum ønsker å få gjenåpnet hele eller deler av bekkeløpet gjennom Hovseterdalen, men Oslo bystyre har gjennom vedtak sagt nei til dette i 2021.

Den øvre del av turveien fra Ankerveien og ned til Røahagan

Går gjennom et område som er regulert til gravlundsmål. Røa Vel og Oslo Elveforum har i flere år arbeidet med ulike vedlikeholdsoppgaver for den mye brukte turveien fra øverst ved Røahagan, der bekken går åpen, og opp til Bogstad Camping. Denne turveien er ikke regulert som offentlig friområde/turvei, like fullt er det denne turveien folk bruker. Reguleringsarbeidet er nå satt i gang, slik at ansvaret for og vedlikehold av denne strekningen, regulert som turvei, friområde, overføres til Bymiljøetaten som resten av Mærradalsbekken. Reguleringsplan Røahagan – Ankerveien fra gravlundsmål til friområde – turvei skulle vært ferdigstilt høsten 2022, men dette arbeidet er ennå ikke ferdig.

Det har vært utført store gravearbeider for utbedring av vannledninger fra Arnebråtveien og ned til Røahagan, og et stykke videre opp mot Ankerveien, Her har man brukt turveien et stykke oppover som anleggsvei, og kjørt denne i stykker. Den er ikke satt tilfredsstillende i stand, noe vi og Røa vel har reagert kraftig på. Røa Vel hadde høsten 2022 et dugnadsarbeid i samarbeid med EBY for å bedre på tilstanden ved påfylling av grus. Det har hjulpet noe. Røa vel hadde dugnadsarbeid langs veien høsten 2023. Det hjalp noe, men det er en god illustrasjon på at praktiske drift og vedlikeholdsarbeid ikke blir tilfredsstillende løst før forvaltnings- og driftsoppgaven blir overført til Bymiljøetaten.

Mærradalsbekken gjennom Hovseterdalen

Høsten 2022 startet rehabilitering av ledningsnett gjennom Hovseterdalen på følgende måte: «Oslo kommune skal rehabilitere vann og spillvannsnettet i Hovseterdalen. Arbeidene gjennomføres som gravefri metode med punktvis oppgraving ved noen kummer og noe tradisjonell graving.» Dette er teksten på skilting fra kommunen. Det er altså et helt annet prosjekt som gjennomføres.

- Partiet fra Sørkedalsveien til Ullernchausseen følges nøye av arbeidsgruppen.
- Den nederste delen går stort sett gjennom private hager, bortsett fra området Bekkefaret. Her har Bymiljøetaten fått vernet området, og vil opparbeide en enkel tursti i området. Denne reguleringsplanen ble sluttbehandlet av bystyret høsten 2019.

Vannbehandlings anlegg i Husebyåsen

Her må det stilles strenge miljøkrav ved utbygging av vannbehandlingsanlegget slik at ikke miljøgifter og boreslam renner ut i elven. Gruppen har avgitt uttalelse om dette, og har i en uttalelse fra 2019 gitt klar beskjed om nullutslipp av miljøgifter og boreslam ut i elven.. Gruppen følger med på det praktiske arbeidet i marken for å sjekke at miljøkrav følges opp. Det kan ikke observeres at anlegget har medført skader på bekken.

Utbygging på Radiumhospitalet

Her må det stilles strenge miljøkrav slik at ikke verneverdige naturmiljøer ødelegges. Hele området fra Sørkedalsveien og ned til Ring 3 er et spesielt verneområde. Vi må følge opp de strenge miljøkravene slik at ikke verneverdige naturmiljøer ødelegges.

Andre utfordringer det må jobbes med:

Turvei langs Bekkefaret opparbeides.

Med reguleringsplanen for Bekkefaret, som ble vedtatt av bystyret høsten 2019, og opparbeidelse av tursti langs elven, får man en forlengelse av turveidraget langs Mærradalsbekken.

Skilting er en viktig del langs hele vassdraget.

HOFFVASSDRAGET

Dronningfossen. Foto: Gerd H. Lindeberg

Foreningen i tall

Foreningen har p.t. 81 betalende medlemmer. Vi har holdt 11 styremøter, arrangert 5 elvevandringar og kommentert 2 reguleringsplaner. Regnskapet viser et overskudd på kr 9.094,30 og en egenkapital på kr 72.208,73. Overskuddet skyldes blant annet at Turveiprojektet ga kr 7.172,15 i overskudd.

De viktigste resultater

- Turveikartet ble ferdigstilt, presentert og trykket
- Turvei A5 mellom Smestaddammen og Bjørnebodammen ble åpnet

Elvevandringar

- 6.5: Tur langs Makrellbekken til Voksen kirke og ned Mærradalen.
- 3.6: Tur og befaring ved Holmendammen med avd.direktør Laskemoen, Bymiljøetaten

- 9.9: Lanseringsturer med nytt turveikart
- 7.10: Tur med guide langs Lysakerelven, guide John Tibballs, Lysakervassdragets Venner
- I tillegg arrangerte foreningen og Bydel Ullern, ved Mari Bilben, tur med bevegelseshemmede langs Alna

Reguleringssaker

Vi har kommentert planene for:

- Bebyggelse vis-á-vis Hoff gård
- Kommuneplanens arealdel, KPA2024

Saker vi ikke fikk gjort så mye med i 2023:

- Skoleadopsjon
- Nye informasjonsskilt

Større saker vi har jobbet med

- Vi avsluttet arbeidet med turveilederen, videre bruk og fordeling gjenstår
- Vi startet undersøkelser av akvedukten sør for Hoffdammen
- Vi arrangerte møte 23. november med Bymiljøetaten for å få fortgang i samarbeidet om bevaring av Hoffvassdraget og Turvei A5, inklusiv forslag om en sti inn i Løkkaskogen
- Facebook-siden ble kontinuerlig oppdatert og brukes som en viktig informasjonskanal
- Stien ble ryddet og vedlikeholdt, og merkingen ble oppgradert.
- Vi deltok under Ullern Frivilligsentrals markering 17.9.2023
- Vi var i kontakt med Statens vegvesen i forbindelse med oppgradering av Sjølystlokket
- Vi veiledet 3-4 grupper studenter, blant annet fra NMBU langs Hoffvassdraget
- Vi startet samarbeid med Nabolagsfabrikken og andre naboer om Læringsarena ved Dronningfossen
- Arbeidet i styret ble drøftet, og fordelt bedre enn tidligere

Årsmøtet 2023 ble arrangert 23. mars med 12 deltakere

Styret: Øyvind Brådalen, Eivind Bødtker, Egil Baanrud, Tine Faltin, Gerd Lindeberg, Olav Orud og Deede Gammon.

Vararepresentanter: Finn Prytz, Julie Marianne Løddesøl, Bjørn Wangen, Mette Sjølie.

FROGNERVASSDRAGET

Forskningsparken i Gaustadbekkdalen. Foto: Unni Eriksen

Organisasjon

Elvegruppen Frognervassdragets venner (FVV) møtes jevnlig og diskuterer løpende saker og aktuelle oppgaver i vårt geografiske område. Aktive medlemmer har vært Kari Dogger (leder), Øyvind Fjeld (økonomi), Eirik Archer og Unni Eriksen. Arbeidsgruppen har hatt 5 møter i 2023. FVV har 5 betalende medlemmer, men kan holde kontakt med lokale elvevenner via Facebook. Frognervassdragets venner er registrert som egen juridisk enhet. Årsmøtet var 27.04.23

Økonomi

I 2023 hadde FVV kr 31.616 i inntekter, fordelt på kontingent (kr 400), gave fra medlem (kr 5.000), medlemssalg av elvehefter (kr 4.862) og støtte fra OE til trykking av nytt hefte Frognervassdraget til sammen kr 15.900). I tillegg ble kr 5.453 overført fra OE sentralt i forbindelse med opprettelse av FVV som egen regnskapsenhet.

Kostnader: Kun én post, knyttet til trykking av elvehefte FVV (kr 28.208). Resten av kontingentene, samt kr 47.500 fra Sparebankstiftelsen, blir ført på 2024-regnskapet.

Aktivitet

Som det fremgår under, planlegges og pågår det store utbyggingstiltak i det øvre området av Frogneravassdraget. Det er til dels komplekse saker som må følges opp over tid, ofte gjennom flere år, og hvor kjennskap til stedenes «historikk» er en stor fordel.

NRK Marienlyst tomta – Bjørnstjerne Bjørnsons plass 1

Planarbeidet for Marienlyst-tomta startet i 2017. Planområdet avgrenses av Blindernveien i nord, Suhms gate i syd og Marienlyst idrettspark og Marienlyst skole i øst. Et bekkeløp, Majorstubekken, lagt i rør tidlig på 1900-tallet, krysset området fra nordvest til sydøst. Det er flere flomveier/dreneringslinjer i nordøst og flere turveilenker i retning nord-syd.

VAV og BYM har anbefalt en gjenåpning av Majorstubekken. Tema som diskuteres nå er bl.a. overvannshåndtering, gjenåpning av Majorstubekken eller «en sterk blå-grønn akse med vått miljø i østre parkdrag/skoleaksen» langs en gang/sykkelvei i tomtegrensen i øst. FVV støtter forslaget med en gjenåpning av Majorstubekken i det videre planarbeidet.

Livsvitenskapsbygget (Life Science) og uteområdet med gjenåpnet Gaustadbekk

Bygget vil bli landets største universitetsbygg og skal romme kjemi, farmasi, livsvitenskap og laboratoriemedisin. Statsbygg er tiltaktshaver for prosjektet som ligger på en stor tomt. Det hele er planlagt ferdig i 2026. I 2021 ble det vedtatt at Klinikk for laboratoriemedisin ved Oslo universitetssykehus skal innlemmes i bygget, som derfor måtte utvides vesentlig. Ordningen gir økte ressurser til byggeprosjektet, som ellers ville få en stor kostnadssprekk!

Det store utearealet mot øst skal opparbeides som park med oppholdsplasser og amfi. Resten skal få skogspreg med gjenåpnet Gaustadbekk og en enkel turvei. Bekken vil bukte seg gjennom et område med kulper og bekkevegetasjon og skal forbindes med dagens vannåre som renner sydover langs Johan Dahls hus og Forskningsparken. Hele bekkeløpet vil da få naturlig bekevann, - et stort fremskritt! Det er en realisering av arbeidet som i sin tid ble startet av Blindern Vel og OE og videreført i «Miljøprosjekt Gaustadbekkdalen» (2007-2009) i samarbeid med institusjonene og aktørene i dalen. FVV følger saken videre.

Nye Rikshospitalet på Gaustad – Helikopterplattform: H0 og H4-alternativene

Kommunal- og distriktsdepartementet vedtok i april 2022 at reguleringen for Gaustad sykehusområde skulle gjennomføres som statlig reguleringsplan. I oktober 2022 fikk Oslo universitetssykehus rammetillatelse til å anlegge en midlertidig landingsplass for de nye SAR Queen AW101 helikoptrene nær sykehusets nyfødteintensivavdeling, H0-alternativet. Pga. sterk rotorvind måtte landingsplassen ligge på en plattform i minimum 31 m høyde. Helikoptrene er svært støyende, og Legeforeningen i OUS uttalte at de ville «medføre stor risiko for en svært sårbar pasientgruppe». Tiltaket vakte også sterke protester fra beboere i området, fra FVV og andre friluftinteressenter som mente at støy og rotorvind ville virke uheldig inn på fugle-, dyreliv og bekkemiljøet i og langs Sognsvannsbekken og bruken av området til lek og rekreasjonsformål.

Helse Sør-Øst vedtok da en plassering lenger nordvest i området ved den skogbevokste kantsonen langs Sognsvannsbekken: H4-alternativet. Her må det imidlertid felles flere store trær, den kraftige rotorvinden kan få tretopper til å brette og kan gjøre at insekter og fugl blåses med vinden, og fuglereeder kan blåses ned!

Det er dertil relativt nær et boligområde som vil få støy- og rotorvindproblematikken nær innpå seg. Løsningen har ført til en klagestorm fra naboer og natur- og friluftinteressenter. FVV anser H4-alternativet som svært uheldig for det lokale bekke- og naturmiljøet, men anleggsarbeidet ble satt i gang og ferdigstillelsen av helikopterplattformen er anslått til 4. kvartal 2024!

Nye Rikshospitalet på Gaustad - Beredskapsvei fra nord og Adkomstvei for brannbil

De to tiltakene er planlagt mellom sykehusbyggene og Sognsvannsbekkens bekkeløp. De innebærer bl.a. graving, flytting av masser og anleggs-/konstruksjonsarbeid i bekkens 20 m kantsone. Utbygger anfører et sted, trolig ment som «formildende omstendighet»: «Tiltaket har en begrenset varighet på 10 år og forutsettes tilbakeført til opprinnelig stand når byggearbeidene for Nye Rikshospitalet er avsluttet... Etter at tiltakets begrensede levetid er over, kan terrenget med enkle grep tilbakeføres og revegeteres med stedlige arter.»

FVV har protestert mot tiltakene og mener skadepotensialet for bekkens og bekkemiljøet er stort, både på kort og lengre sikt. Restaureringstiltak er ressurskrevende, de må følges opp over flere år og har ofte usikker effekt. Et vassdrag fungerer som et hele: inngrep og svekkelser ett sted kan få negative følger videre i og langs bekkeløpet. Det hele er betenkelig også sett i lys av innskjerpelsene i foreliggende forslag til ny arealplan for Oslo.

Nytt opplag av heftet «Frognervassdraget»

Første utgave av heftet ble utgitt i 2017. Det har vært solgt/distribuert bl.a. til turdeltakere, politikere, organisasjoner o.a. i forbindelse med presentasjoner av vassdraget. Heftet er blitt godt mottatt og har bidratt til økt interesse for vassdraget og vår virksomhet. I forbindelse med trykking av nytt opplag av heftet (1000 stk.) ble det gjort en nødvendig gjennomgang og oppdatering av innhold og bilder.

Informasjonstavler langs vassdraget

Det vil bli satt opp to nye informasjonstavler ved Sognsvann og Frøen likt det som er satt opp ved turveien syd i Frognerbekkdalen. Tavlenes tekst og bilder er utarbeidet av oss. Tavlene skal monteres på eksisterende rekkverk. Støtte fra Sparebankstiftelsen og Vestre Aker bydel har muliggjort prosjektet.

Aktivitet ellers

Det ble arrangert elvevandring fra broen mellom Frognerdammene ned Frognerbekkdalen med 18 deltagere fra Ruseløkka Turistforening i oktober.

Øvrige saker

- Intervju med leder i FVV i Nordre Aker Budstikke ang. forurensning i Gaustadbekken.
- Informasjon til bydelene langs Frognervassdraget om OEs blågrønne visjon for byens vassdrag.
- Deltagelse (v/ FVV's leder) i rådgivende gruppe om seniorressurser i Bydel Frogner.

AKERSELVA

Glads mølle ved Akerselva. Foto: Erik Østlyngen

Årsmøtet 2023

MAVs årsmøte ble avholdt 20. mars 2023 med 39 medlemmer til stede. Etter årsmøtet og konstituering fikk styret denne sammensetningen: Erik Østlyngen (leder), Are Eriksen (nestleder), Trygve Riis (nytt styremedlem og sekretær), Kåre Ivar Gauksrud (styremedlem), Per Østvold (styremedlem), Runar Holen (styremedlem og kasserer), Aslak Malmåsen (styremedlem), Erik Gulbrandsen (nytt styremedlem).

Regulerings- og plansaker

1. mars vedtok bystyret ny reguleringsplan slik at Den tysk-norske skolen fikk lov til å bygge ungdomsskole og videregående skole på Myraløkka i et nytt bygg innenfor 20 meters kantsone til Akerselva. 20. desember vedtok bystyret ny reguleringsplan for Christian Krohgs gate 2. Gledelig nok vedtok bystyret også bindende rekkefølgebestemmelse for gangvei langs Akerselvas vestsida mellom Vaterlands bru og Hausmanns bru slik foreningen ønsket. I 2023 har MAV gitt 9 uttalelser. Foreningen har kommentert høring på kommuneplanens arealdel der vi har tro på gjennomslag for en av våre hovedsaker: juridisk bindende forbud mot tiltak eller bygging i 20 meters kantsone til elvene i Oslo.

Vi har fulgt sakene rundt Akerselvas nedre del med nye Galleri Oslo, Biskop Gunnerus' gate 14b, utformingen av Nylandsveien / Schweigaards gate og åpning av Akerselva-kulverten fra Vaterlandsparken til sporområdet på Oslo S.

Vi har støttet Bymiljøetatens anbefaling etter mulighetsstudien for Bjølsenfossen om å gjøre Bjølsenfossen tilgjengelig for allmennheten og overta og gjenskape hageanlegget. Det siste mangler foreløpig konkrete planer og finansiering.

Åpne møter

19. januar holdt foreningen åpent møte med biolog og avdelingsdirektør Terje Laskemoen i Bymiljøetatens avdeling for natur og forurensing. Det er fortsatt mye ugjort for å oppnå en god naturtilstand i og langs Akerselva.

Foreningen holdt åpent møte 15. mai med ny byantikvar Ellen Hole med 23 deltagere. Byantikvaren er en viktig stemme for å bevare kulturverdiene langs Akerselva.

Web-siden og sosiale medier m.m.

Websiden har blitt fornyet med et mobiltilpasset format. Facebooksidene for MAV og «Akerselva» med hhv. 2300 og 3400 følgere (økt fra året før) publiserer jevnlig innlegg. Foreningen har publisert merknadsbrev og arrangement på MAVs webside. Google docs er blitt tatt i bruk som felles arkivsystem for styret og foreningen har fått ny personuavhengig epostadresse: post@akerselvasvenner.no. Nyhetsbrev med informasjon om uttalelser i 2023 ble sendt i januar 2024.

Medlemsvekst

Antall medlemmer ved årets utgang er 321, en økning på 36. Framgangen i antall personlige medlemmer kan knyttes til kontakt via nettet, verving på utadrettete aktiviteter, blant bekjente og gjennom salg av kalendere.

Akerselvakalender

Styret har brukt en del av budsjetterte midler til innovasjon til å trykke en Akerselvakalender i opplag 300 med stemningsfulle fotografier fra Akerselva-området tatt av foreningens medlem Torbjørn Moen. Kalenderen blir brukt i rekrutteringssammenheng og som tilbud til medlemmene. Foreningen har arrangert en ny turtype «Spiselige Akerselva» med info om spiselige planter. Styret har nyskrevet vervebrosjyre og trykking vil skje i 2024.

Vandringer

Vandringer langs elva: 25. april og 2. mai «Spiselige Akerselva» med til sammen 20 deltagere og turlleder Linde Falch Davidsen. Turvandring Brekke til Nydalen 27. april med 17 deltagere og avslutning på Peppes med visning av bilder tatt og presentert av Torbjørn Moen, turvandring 7. mai med ca 8 deltagere, 14. juni med 12 deltagere og 3. september med 29 deltagere. 6. september vandring om biologisk mangfold med ca 8 deltagere. Privat tur for Oslo Arbeidersangforening ble holdt 11. juni med over 100 deltagere. Foreningen har organisert ryddedugnader ved hageanlegget ved Bjølsenfossen 6. mai med 6 deltagere, Elverusken 25 mai og plastopprydning 19. november.

Annet

I løpet av våren presenterte MAV sammen med Oslo Elveforum sistnevntes blågrønne visjon for byens vassdrag hos bydelsutvalgene langs Akerselva og vektla bl.a. behovet for styrket vern av Akerselva.

Styret har tatt kontakt med barneskoler i området for å styrke kontakten med skolebarn og foreldre. Det har foreløpig ikke gitt resultater, men en skole er interessert i et arrangement i 2024.

Økonomi

MAVs drift er i det alt vesentlige basert på medlemskontingent, grasrotmidler fra Norsk Tipping og gaver. I 2023 hadde MAV kr 62 082 i inntekter og kr 39 220 i utgifter, dvs. et overskudd på kr 22 862. Egenkapitalen pr. 31.12.2023 var kr 164 250, herav kr 163 450 på bankkonto i DnB. MAV er registrert i Enhetsregisteret og Frivillighetsregisteret.

Treschows bru. Foto: Erik Østlyngen

HOVINBEKKEN

Hovinbekkens Venner er tilknyttet Oslo Elveforum. Vi følger med på det som skjer langs Hovinbekken fra Marka til Fjorden: arrangementer og møter om nye planer og prosjekter. For å få mer aktivitet trenger vi flere som kan bidra.

Her er en liten oppsummering av hva som skjedde i 2023:

Aktivitetsdag på Isdammen søndag 3. februar

Foto: Sidsel Andersen

Første søndag i februar er det etter mange år blitt en tradisjon å arrangere åpen familiedag på Øvre Isdam, øverst mot marka på Årvoll. Arrangør er FSU i Bydel Bjerke. (FSU står for Friluftslivets samarbeidsutvalg). FSU i Bydel Bjerke består av Speiderne, Bjerke Storvel, Lillomarkas Venner, Oslo Elveforum og Bydel Bjerke. Fast takst er vinteraktiviteter for hele familien inkludert demonstrasjon av issaging. Isdammen produserte is helt fram til 1960-tallet. Bålpanne og servering av bålcaffe, vafler, pølser, saft og kaker!

Elverusken 2023 ved Teglverksdammen, 13. juni

Deltakere på denne ryddedagen var gruppa som holder Hovinbekken og parkene i orden hele sesongen og Rusken fra Bymiljøetaten. Ruskengeneral Jenny Wallheden Krohn står i midten av bildet.

Buskerud Dykkerservice hadde oppdraget med å systematisk gjennomgå hele Teglverksdammen. Den har ikke vært undersøkt siden den ble åpnet i 2015.

Det ble dessverre mange sparkesykler i «fangsten». Å kaste sykler i dammen blir svært dyrt for fellesskapet!

Foto: Sidsel Andersen

En lærerik dag! Vi håper Rusken kommer tilbake til Teglverksdammen et annet år. Kanskje får vi da med barn fra barnehager eller skoler i nærheten.

Klosterenga park åpnet

Foto: Sidsel Andersen

Den 10. juni ble Klosterenga park åpnet! En gledens dag for bydelen og hele byen. Barn og gamle strømmet ut i parken og ikke minst ut i bekken!

Allerede på 1990-tallet lanserte Bård Breivik ideen om en kombinert vann- og skulpturpark. Mange aktører har vært med i 30 år med å få alt på plass. Hovinbekken er hentet opp og vannet føres gjennom parken i et system av renner, kar, vanntrapper og basseng! Her finner vi steintradisjoner fra ulike deler av verden. Tjue steiner fra fylkene viser bergarter fra Norge. Det er bestemt at Klosterenga skal få like god forvaltning som Frognerparken.

«Vannkonglen» nederst i Klosterenga ble avduket 18. desember. Parken er ikke helt ferdig. Klosterengas Venner og mange aktører, herunder Oslo Elveforum, følger opp!

Aktivitetsdag

Aktivitetsdag på Isdammen i Friluftslivets uke avholdes som vanlig første søndag i september. Arrangør er FSU i Bydel Bjerke. Oslo Elveforum hadde stand med utdeling av turguider, bøker og den nye «Blågrønn Visjon for byens vassdrag».

Foto: Sidsel Andersen

«Blått flagg»

Sommeren 2023 fikk Årvolldammen «blått flagg», noe som betyr at vannet er trygt å bade i. Blått flagg er en EU-ordning med strenge krav. Vannet i Årvolldammen kommer fra Hovinbekken. Det betyr at vannet i bekken som kommer fra kildene i marka er rent!

Høstmøte 13. november i Petersborghuset på Ensjø

Flere tusen nye innbyggere har flyttet inn til Ensjø. Hovinbekken er åpnet gjennom området. Det er blitt en attraksjon og fikk arkitekturprisen for Oslo i 2023. Mer kunnskap om Hovinbekken til lokalbefolkningen er et mål for Hovinbakkens Venner.

ALNA

Foto: Helen Svensson

Organisasjonen

Alnaelvas Venner (ALV) er en medlemsorganisasjon med ca. 200 personlige medlemmer og 20 med bedrifts-/organisasjonsmedlemskap. Foreningen drives av et styre på seks personer. I prinsippet skal det være en gruppeleder for hver bydel, men vi har ikke helt fått til aktive grupper på bydelsnivå. Hovedfokus i 2023 var forberedelser til turer og årets lysvandring. I tillegg har vi vært til stede på markedsdag på Kruttverket, hatt befaringer med politikere og interesserte organisasjoner.

Aktiviteter

Vi deltok på Elverusken i Svartdalen i september, og vi har arrangert rydding langs Terminalveien sammen med Haugerud idrettsforening og Naturvernforbundet i Groruddalen. I forbindelse med Friluftslivets uke arrangerte vi flere turer langs Alna. Vi har i tillegg arrangert flere turer med fokus på biologisk mangfold og historie. Det jobbes med å få i gang FSU (Friluftslivets Samarbeidsutvalg) i bydelene. Vi har deltatt aktivt i dette i våre bydeler. ALV sitter i referansegruppen til Aurevannsbekken.

ALV er knyttet til Oslo Elveforum (OE). På årsmøtet i OE i 2023 ble Helen Svensson valgt til nestleder. Vidar Berget ble gjenvalgt som rådgiver. I tillegg ble han valgt inn i valgkomiteen.

Lysvandring 2023

12. oktober 2023 arrangerte ALV lysvandring for 19. gang. Mange fornøyde vandrere langs elva. Det var stand og sang på Stovner rockefabrikk, og musikk og sang og informasjon fra mange faste frivillige organisasjoner langs hele elva. Lysvandringen ble støttet med frivillighetsmidler fra bydelene Alna, Grorud og Stovner. I tillegg fikk vi støtte fra Bydel Grorud og løpende tilskudd for lysinstallasjoner fra Grorud og Stovner rockefabrikk.

Et rent nabolag – for folk og dyr

Et ryddeprosjekt i samarbeid med Naturvernforbundet i Groruddalen. Basketgruppa i Haugerud IF har for andre gang vært med å rydde langs Terminalveien, den 19. oktober 2023. Det var mye søppel langs Terminalveien rett ved elva der lastebiler kaster det de måtte ønske å kvitte seg med. Vi samarbeidet med Haugerud frivilligsentral og Rusken i forkant av rydding. Utstyr til ryddeaksjonen er tidligere kjøpt inn: plukkekliper og sekketraller.

Turer i 2023

- 9. februar – Romirunden Tokerudbekken
- 18. februar – Tur langs Tokerudbekken
- 8. mai – fugletur
- 22. mai – fugletur
- 29. mai – tur i Svartdalen med fokus på insekter og vanndyr
- 1. juni – Tur langs Tokerudbekken
- 25. juni – tur fra Grorud til nedre kalbakkvei
- 2. juli – Speaking with Alna # 2 tur med Claes Lampi
- 2. september – natt i naturen - vi lyser etter fisk fra Grorud til Høllaløkka
- 5. september – kulturhistorisk vandring fra Grorud til Kværnerbyen
- 6. september – biologisk mangfoldtur med fokus på sopp i Svartdalen
- 7. oktober – Speaking with Alna # 3
- 12. oktober – Lysvandring

På tur langs Alna Foto: Helen Svensson

ØSTENSJØVANNET OG ØSTENSJØOMRÅDET MILJØPARK

*En gruppe fra dugnadsgjengen har stilt seg opp med Østensjøvannet i bakgrunnen.
Foto: Jørn Areklett Omre*

Organisasjon

Østensjøvannets Venner (ØVV) ble startet i 1983 og kunne i 2023 feire 40 års virksomhet. Jubileet ble markert bl.a. med et stort møte der også ordføreren deltok. Ved utgangen av 2023 var det 2712 betalende medlemmer fordelt på 1863 private hovedmedlemmer, 820 husstandsmedlemmer og 29 bedrifts- og organisasjons-/foreningsmedlemmer. Dette er noe ned fra foregående år, og skyldes en opprydding i medlemsregisteret. Det er jevnt tilsig av nye medlemmer.

Foreningen ledes av et styre på syv medlemmer og fire varamedlemmer. Foreningen har god økonomi basert på medlemskontingenter, driftstilskudd fra Oslo kommune og prosjektmidler til skjøtselsformål inklusive bekjempelse av fremmede arter.

Foreningen har ansatt daglig leder i deltidsstilling, kombinert med Besøkssenter våtmark Oslo. Frivillige i foreningens dugnadsgjeng har utført skjøtsel og rehabilitering (tilsvarende 1,5 årsverk) av en rekke områder i miljøparken i samråd med Statsforvalteren og Bymiljøetaten.

Besøkssenteret på Bakkehavn

Besøkssenter våtmark Oslo består av to enheter, Bakkehavn ved Østensjøvannet og Lilløyplassen på Fornebu. Senteret er ett av seks nasjonalt autoriserte besøkssentre for våtmark og mottar støtte fra Miljødirektoratet. Senteret har ansatt egen daglig leder og en rekke naturveiledere. Gjennom en avtale med Utdanningsetaten er det løpende undervisning for skoler fra hele Oslo. I 2023 hadde senteret på Bakkehavn godt over 12.000 besøkende, hvorav de fleste var skoleelever og barnehagebarn. Leder i ØVV er styreleder for senteret. Det er normalt åpent for publikum med ulike aktiviteter på søndager.

Informasjonsarbeid

Foreningen gir ut medlemsbladet Sothøna med to utgaver i året. Hjemmesidene og FB-sidene har godt besøk (over 12.000 følgere på FB). Skilt og plakater i miljøparken forteller om regler i naturreservatet og miljøparken, men også om naturforhold og lokalhistorie.

Samarbeid

ØVV er tilsluttet flere regionale og lokale foreninger i tillegg til Oslo Elveforum. Vi har et tett samarbeid med Østensjø Husflidslag i forbindelse med arrangementer. Nært samarbeid også med BirdLife Oslo og Akershus, om fugleekskursjoner, arrangementer og informasjonsvirksomhet og med Østensjø historielag om digitalisering av lokalhistoriske bilder.

Utbygging truer området

En rekke utbyggingsprosjekter er for tiden under planlegging eller realisering rundt Østensjøvannet. Konsekvensene for natur- og miljøverdier er store. Foreningen har engasjert seg i en rekke saker på høring, bl.a. Eterfabrikken, Skøyenåsen skole og Rustad skole.

Forvaltningsplan for Østensjøområdet miljøpark 2023-2033

Planen ble endelig vedtatt av Byrådet høsten 2023. Denne inneholder en rekke føringer for videre forvaltning. Dessverre ser vi foreløpig lite til kommunens oppfølging av planen, men antar at dette vil bli fulgt opp bl.a. i forbindelse med budsjett for 2025 og i løpende regulerings- og forvaltningsarbeid.

Annet

Registrering av fugler ved Østensjøvannet i 2023 viser et meget godt fugleår med 149 arter rapportert, inkl. bl.a. kvartbekkasin, jordugle, stripegås, mandarinand, myrrikse, dverglo, svartstrupe, storlom, taffeland, busksanger, lappspurv og havørn.

Kulturlandskapsprosjektet med storfebeite på Bakkehavn og sauebeite på Bekkasinmyra er videreført.

Syv lokale skoler er med i Oslo Elveforums elveadopsjonsprogram. Disse har tatt på seg ansvar for sine bestemte områder og hele miljøparken er dekket.

Foreningens leder, Amund Kveim, ble i 2023 tildelt St. Hallvard-medaljen.

LJANSELVA

På tur langs Ljanselva. Foto: Trine Johnsen

Miljøprosjekt Ljanselva er en frivillig gruppe som har vært i aktivitet siden 1989. Vi har som hovedmål å virke til beste for elvemiljøet. Vernevedtaket (2003) er vår basis for arbeidet.

Organisasjon

Miljøprosjekt Ljanselva (MiLja) har +15 aktive deltakere (ingen betalende medlemmer). Årsmøte holdt den 6.2. med 10 deltagere. Gjenvolgt styre: Trine Johnsen (leder), Leif Bertnes (økonomi), Sverre Samuelsen (sekretær), Torill Syversen (vara).

Aktiviteter/turer/befaringer

6 allmøter. Vinterdag måtte avlyses pga. av is-forholdene. Skole- og barnehagetreff. Guidet vandring med tema natur og kultur + fuglekassesnekring. Fugletittelyttetur. Terrengløp-innkøst på Sagstua. Friluftslivets uke: tur fra Joker til Fiskevollen. Guidet tur på Nordstrand-dagene (tema OleBjørn). Kjuke-registrering. Befaringer og møter med Bymiljøetaten (BYM) og Rusken.

Ved arrangementer har vi hatt salg av saft/kaffe/te og vafler på Sagstua.

Facebook og nettside

Ljanselva Miljøpark: 828 følgere. Hjemmeside: osloelveforum.no/Ljanselva.

Møter

med politikere og administrasjon i Bydel Nordstrand. Godt samarbeid og årlige møter med Park- og byområdeansvarlig og vassdragskonsulent i Bymiljøetaten (BYM). Gode kontakter i Vann- og avløpsetaten (VAV) og Plan- og bygningsetaten (PBE). Info om oss i Bydelsutvalget på Nordstrand, Søndre Nordstrand og Østensjø, på Ljan, Hauketo/Prinsdal og Søndre Aker historielag. Møter med skoler og barnehager. Lærer- og undervisningsopplegg. Kommunens arealplan til 2040. Robust blågrønn politikk.

Dugnader

Elverydding med Hallagerbakken skole og Stenbråten skole. Rusken. Flere «smådugnader» – stadig noe å ta tak i langs vassdraget. Fjernet kanadagullris. Tre fjernet ved Lja bro.

Økonomi

Det går noenlunde rundt. Med vaffelsalg og litt støtte; et lite underskudd i 2023.

Sagstua

er vår «base» ved elven. Den eies av Oslo kommune - MiLja leier den. Stua er benyttet 135 ganger - herav 117 barnehagebesøk. Jevnlig vedlikehold av hus og uthus, skigard og uteområder. Ljåslått og hestebeite. Ansvarsliste laget. Innbrudd i uthus i juli; 2 dører reparert.

Turveier/stier

Busker fjernet, gamle murer og tufter frem i dagen. Klopper, stier og merking vedlikeholdes. Tretrydding i Liadalen og Urskogen. Uværet «Hans» gikk noenlunde greit forbi - men regnværet senere tok begge broene i Urskogen (se bilde). Mange oversvømmelser og utgravinger.

Skilt/info

Vedlikeholdt. Tagging fjernet. Vi har ca. 60 skilt og tavler. Bedre stimerking «løpende».

Adopsjon

19 skoler har adoptert hver sin bit av elven. Munkerud skole har «mini-adoptert» OleBjørns plass. Info om adopsjon ble formidlet på Vannprisseminar.

Utmerkelse

Nordstrand Bydelspris gikk i 2023 til Leif Bertnes for hans mangeårige innsats for Ljanselven og i Rotary.

OleBjørns plass - «Klasserom i Friluft»

Besøksbok: ødelagt flere ganger - derfor «skrinlagt» (inntil videre).

«Elvens liv»

Jevnlig oppfølging av vannmengde og -kvalitet. Bekymringsmeldinger sendt. *Oljesøl*. *Uranforurensing* fra Åslanddeponiet. Skitne *snødeponier* nær elven. *Salting* av veier forurenses. *Forurensinger og fiskedød*. *DNA-analyse* av fisk. Meldesystem etablert. *Fiskelivet* observeres bl.a. med tanke på faunapassasje (fisketrapp) ved Hauketo.

Prioriterte tiltak

som det (fortsatt) arbeides med:

- *Skoleprosjekt* med lærere.
- *Ljabru ElvePark*: Aktiv promotering av våre ønsker om park og gangveier/-bro.
- Gangvei (E9) langs Ljabruveien (det gamle elveløpet) og undergang under jernbanen.
- Turvei/sti langs vestsiden av Prinsdalsbekken. ifm flytting av plattform ved Hauketo st.
- Turvei/sti videre sydover langs Prinsdalsbekken til Lerdalsbroen (E21).
- Turvei E9-del vest for Stenbråtveien. *Hengebro* nord i «Urskogen».
- Bedre vern av naturen langs elven. Hindre byggetillatelse og inngrep.
- «Få elven frem i lyset» – skånsom rydding av partier langs elven. Sikring/kantvegetasjon.
- *Kanadagullris*-fjerning.
- *Postdammen* - skal vernes - for mange hus som skal bygges nær dammen?
- *Vannmåler* ved Skullerud.
- *Lusetjern* – prosjekt for å gjenskape bekken.

Klasserom i friluft. Foto: Trine Johnsen

GJERSJØELVA NATUR- OG KULTURPARK

Flom i Gjersjøelva 1. mars 2024. Foto: Hald Lundsted

Årsrapport med blandede erfaringer: Det var i sommer et varierende antall besøkende. De fleste kulturarrangører har i sommer opplevd sviktende publikumsoppslutning, og dette gikk også utover oss. Folk har fått andre vaner under koronaen, og det har også frivilligheten generelt. Alle besøkende uttaler at de er imponert over hva vi har fått til, så hvordan får vi markedsført oss bedre?

For Langbygningens del måtte vedtatte planer forandres av triste hendelser. Det ble i 2022 avtalt at de krigsgjenstandene som ble funnet med metallsøk i Østmarka, skulle få sin plass i Langbygningen. To uker før påsken var to veteraner på besøk i Langbygningen og vi avtalte hvordan utstillingen skulle være og tidsplaner frem til åpningen. Tragisk nok, døde begge på forsommeren. Etter avtale med de nærmeste fra begge familier er vi enige om at utstillingen skal fullføres slik de ønsket den skulle være. Det var særlig containere fra flyslippene over Østmarka som er av interesse.

Alle gjenstander fra krigen tilhører Hjemmefrontmuseet, og de har hele tiden vært godt informert om deres arbeid. Det er ca. 20 containere som er funnet. Noen er det bare deler igjen av. De to beste havner i Langbygningen. Noen blir kanskje returnert til England fordi dette er containere de selv ikke har. Noen skoler har signalisert sine interesser, og det har også Ski historielag. Noen er av så dårlig forfatning at de er skrotet. (Se bilde på neste side.)

Det har heldigvis også skjedd positive ting i Langbygningen. Familien Tonga har gitt alle de gamle kjolene fra Johanne Inger - den siste eeneieren - for at vi skal ta vare på dem videre. Disse er nå pakket godt inn i egnet papir og esker og blir utstilt fra neste år. Fra Follo historielag mottok GNK kr. 12 000 til å ta vare på kjolene. For de som vet slikt, er disse kjolene unike. Fra samme giver fikk vi en stor kommode fra 1647 som har stått på Stubljan.

Oppgangssaga

For oppgangssaga var det på forsommeren så liten vannføring at vi måtte få ekstra vann av Vannverket. Dette hjalp lite da halvparten av vannet i vannrenna forsvant mellom demningen og vasshjulet. Sommervarmen hadde gjort at plankene hadde trukket seg så mye i sammen at vannet bare forsvant. Vi har nå gått til innkjøp av tilmålte blikkplater som skal festes i vannrenna. Dette var et arbeid som skulle gjøres i høst før de siste visningene. Men så kom Hans, og hans storebror rett etter. Det kom enorme vannmengder som umuliggjorde noe saging resten av høsten. Så langt ser det ikke ut som selve sagen har blitt skadet. Utbedringen på vannrenna er utsatt til våren 2024.

Kverna har fungert greit. Den underliggende stolpen som den øverste møllesteinen hviler på, må justeres litt oppover til våren, men dette bør være en enkel jobb.

Ny bok

Av annet som har skjedd er at GNK i høst har gitt ut bok i samarbeid med Finn Erhard Johannessen. Bokens navn er *Sager og slekter - Stubljan gjennom tidene*. Finn prøvde å få

noen forlag interesserte uten å lykkes. Da tok han kontakt med Harald Lundsted som ville prøve å søke etter penger der han trodde det var mulighet. Vi fikk 10 000 fra Oppegård historielag, 20 000 fra Follo historielag og 35 000 fra Kulturrådet i Akershus. Fra før hadde vi mottatt kr 50 000 fra Maritas tidligere arbeidsgiver Wilhelmsen, som lå på vent til en lenge påtenkt bokutgivelse. 1100 bøker kostet ca. 75 000, og med boklansering ble det 80 000. Bøkene koster kr 250. Inntektene av salget fordeles mellom forfatter og GNK.

Fisk

Oppegård jeger- og fiskerforening har drevet med mye habitat- og kultiveringsarbeid. Det går mye fisk opp i elva for å gyte, men det er utenfor lovlig fisketid. Fisken kan bare beskues der den slåss om de beste gyteplassene. Det som ikke fiskes i elva, får en igjen som fisk i Bunnefjorden når en går langs strendene.

En fisketrapp ble fornyet. Heldigvis overlevde den Hans og broren.

*Kontainere fra krigen.
Foto: Harald Lundsted*

ELLINGSRUDELVA

Ellingsrudelva

Ellingsrudelva kommer fra innsjøen Elvåga nord i Østmarka. Elvåga ble regulert i 1960-årene og har i dag bære en færdedel av sin tidligere vannføring. Elva renner nordover vekselvis gjennom en trang forkastingsdal og åpent kulturlandskap. Fram til Stasjonskrysset ved Lørenskog jernbanestasjon er Ellingsrudelva grenseliv mellom Oslo og Lørenskog kommuner. Her svinger elva brått og fortsetter i sørøstlig retning inn i Langvannet, derfra gjennom Sagdalen og Nitelva inn i Øyeren.

Industri. Rett etter siden sto havet 220 m høyere enn i dag. Dalen lå under vann og det har ført til det er betydelige mengder leire langs vassdragets slakere partier. Skogene, leira og vannmengdene ga alt fra 1600-tallet godt grunnlag for industrivirksomhet. Kjømmella fra 1795 kunne belte de brede bygdene nedstrøms, sagbrukene likeså, og teglverket med toppåret 1806 kunne ved hver brenning levere 42 000 murstein til inn- og utland.

Det var da Christiania-kjøpmannen Even Steen slo seg ned på Ellingsrud gård, at denne industrien kom i gang. Et eksempel på betydningen: De tre valgmenn fra Akershus til Eidsvoll ble utpekt på møte her i 1814, blant dem Anker og Falsen. I 1860-årene overtok dampmaskinen for vasshjulene og industrien øbbet ut. De markante ruinene av sag og mølle er godt synlige fra Martholvaen ved Nuggerud (bommen).

Dyreliv. Det mest markerte dyrelivet i dag er beverens gjennkomst etter fredningen. Fra noen få par i Sør-Norge har beveren formet seg veldig også i disse markene. Demningene, de felte levtrærne og de karakteristiske kvisthaugene som skjuler hene er å se innover fra P-plassen. Og bjørkeskog under vann.

Ulve og gaupe finnes, men de holder seg unna folk. Elg og rådyr er lettere å få øye på. Sporene kan den observante turgjærfinne litt utenom allfarvei, særlig ved nysne.

Fuglelivet er variert, og det skal lite stryk til før fossekallen viser seg.

Natur i nærrområdene skaper livselv. Lange Ellingsrudelva fra Langvannet og fram til Solheimsveien/Karihaugveien er det turveier og stier, dels på begge sider. Deretter fram til Karolineveien på Oslosiden er den best på Lørenskogsiden. Videre innover er det planer om turstier også på Lørenskogsiden.

Turer/Routes

- Lørenskog st. – Langvann 1 km
- Lørenskog st. – P-plass Martholvaen 3 km
- P-plass Martholvaen – Martholst 4,5 km

Alliemannsretten / skikk og bruk

- Du kan ferdes fritt i utmark til fots
- Fri ferdsel skal ikke være til skade eller ulempe for andre
- eller for plante- eller dyreliv
- Forstyr ikke dyr og fugler

Public access to the countryside / customs

- You have the right to roam freely through common land
- Show consideration for other users
- Do not disturb animals and birds

Ellingsrud mølle 1795

Ellingsrud mølle var den første vannkraften i Oslo-regionen. Den ble bygget i 1795 og var i bruk til 1900. Møllen var en del av et stort sagbruk og teglverk. Ruinene av møllen er godt synlige fra Martholvaen ved Nuggerud (bommen).

Vær oppmerksom på

Alle steder er skiltet ut. Vær påmerke deg 112 eller 113. Områdene der du kan gå er:

- Rødt 18/12/13 nord NØRST
- Rødt 18/12/13 nord NØRST

Caution

All paths are well marked. Call 112 or 113 in emergency situations. Conditions in case of emergency:

- Rødt 18/12/13 nord NØRST
- Rødt 18/12/13 nord NØRST

Driftsansvar og vedlikehold:

www.osloelveforum.no

GjensidigeStiftelsen

TURSKILT-prosjektet

Tavle langs Ellingsrudelva satt opp av Oslo Elveforum

Ellingsrudelva har sitt utspring i Elvåga nord i Østmarka. Den renner nordover frem til Stasjonskrysset ved Lørenskog stasjon og danner grense til Lørenskog. Her svinger den inn i Lørenskog og til Langvannet, videre ned Sagdalen frem til Nitelva og Øyeren.

I forbindelse med drikkevannsregulering i 1960-årene ble elva demmet opp og 9/10 av vannet ledet syd til Skullerud. Gjennomstrømningen er regulert av NVE. Ellingsrudelva er derfor i dag for en bekk å regne, sett opp mot den mektige elva den var – ei elv som kunne drive møller, sagbruk og teglverk. Ruinene og kjerreveiene frem til dem ryddes på dugnad av interesserte hver vår, sommer og høst.

Lørenskog kommune har uttrykt behov for større gjennomstrømning i det grunne Langvannet. Hovedløpet ligger åpent, men er rettet ut, mens Røykåsbekken i Lørenskog ligger i rør og skal delvis gjenåpnes i forbindelse med utbygging. Munkebekken på Oslosiden ligger åpent, men er også rettet ut.

Ellingsrud Elvepark

Elvestrekningen mellom mølle-, sagbruks- og teglverksruinene og Karihaugveien/Solheimsveien byr på store kultur- og naturverdier, som idrettsanlegg, fiskemuligheter og Ellingsrud gård med hestesenter. I Lørenskog kommunes friluftspan fram mot 2025 er det antydnet en gangsti. Vi har skissert mulige turstier, broer/klopper og mulige rasteplasser på begge sider.

Informasjonssenter på Enga husmannsplass ved Mariholtveien

Oslo kommune har tilrettelagt og leiet ut store deler av tomta til en lokal forening for drift av parsellhager. Kommunen har stoppet forfallet av stua. Vi har sammen med Østmarkas Venner, Groruddalen historielag o.a. ivret for at stua også kan inneholde informasjon om natur- og kulturverdiene i nordre del av Østmarka.

Opplysningsskilt

I samarbeid med Lørenskog Elveforum vil vi gjerne få satt opp instruktive skilt i forbindelse med elveparken og kulturverdiene. Det stort anlagte skiltet kommunen fikk satt opp på vårt initiativ ved innfartsparkeringen ved Mariholtveien, blir jevnlig ettersatt av oss.

Interessegrupper for Ellingsrudelva

Gruppen består av tre personer fra Oslo-siden og tre fra Lørenskog-siden. Oslogruppen har en kontaktperson, p.t. vara i styret i Oslo Elveforum. De fra Lørenskog er oppnevnt av og blant styremedlemmene i Lørenskog Elveforum.

Gruppen arbeider for at forslaget om tursti langs elva på Lørenskogsiden i Friluftsplenen for Lørenskog følges opp. Det bør anlegges og ryddes en sti fra utfartsparkeringsplassen ved Mariholtveien og mot strykene oppstrøms, samt anlegges et par enkle broer/klopper.

Gruppen arbeider også for at det etableres flere målepunkter langs elva der den kan være utsatt for utslipp, slik at forurensningen kan minimeres.

Gruppen har på dugnad nennsomt ryddet stiene i terrenget rundt ruinene av teglverket, mølla og sagbruket, og vedlikeholdt trapp og bro fra Mariholtveien og ned til ruinene.

Frithjof Funder ved Ellingsrudelva. Foto: Per Østvold

VEDTEKTER FOR OSLO ELVEFORUM

(Opprinnelig fastsatt 23. oktober 2001, sist endret 25. august 2016)

Formål og visjon

Oslo Elveforum er et kompetanse- og kontaktforum for frivillige arbeidsgrupper for Oslos elver og bekker. Vår oppgave er å bidra til vern, rehabilitering og gjenåpning av byens vassdrag i byggesonen. Vi arbeider for at byens vassdrag skal være friske og rene, åpne og tilgjengelige for befolkningen. Oslo Elveforums visjon er levende vassdrag fra Marka til Fjorden.

Hovedoppgaver

Oslo Elveforum støtter opp om offentlige organer og private institusjoners arbeid med å gjenskape byens blågrønne årenett fra Marka til Fjorden. Vi arbeider for at Oslo skal ha en arealplanlegging som prioriterer levende vassdrag og biologisk mangfold foran utbyggingsinteresser. Vi ønsker å være et kraftsenter i et omfattende miljønettverk som arbeider frem rene og rensede vassdrag. Vårt arbeid retter seg mot byens befolkning, særlig barn og unge. Vi vil inspirere flest mulig til å engasjere seg i et lokalt eierskap til byens elver og bekker gjennom en ordning med elveadopsjon.

Organisasjonsform

Oslo Elveforum er en selveiende institusjon, en ideell organisasjon som er registrert i Enhetsregisteret med organisasjonsnummer 983 350 313.

Årsmøte

Årsmøtet er Oslo Elveforums høyeste myndighet.

Årsmøtet holdes normalt innen utgangen av mars måned. Dato for årsmøtet bekjentgjøres senest åtte uker før årsmøtet. Saker som ønskes behandlet på årsmøtet, meddeles styret senest seks uker før årsmøtet. Innkalling med sakspapirer sendes ut senest to uker før årsmøtet.

På årsmøtet har én representant for hver elvegruppe stemmerett. I tillegg til dette har styrets ordinære medlemmer, og årsmøteoppnevnte personer med spesielle oppgaver for Oslo Elveforum, stemmerett på årsmøtet. Ved stemmelikhet avgjør møteleders dobbeltstemme. Årsmøtet behandler følgende saker: 1) Konstituering (godkjenning av innkalling; valg av møteleder, referent og to til å undertegne protokollen), 2) Årsmelding, 3) Regnskap, 4) Budsjett, 5) Forslag, 6) Valg.

Oslo Elveforums styre med leder, nestleder og kasserer, samt minst to andre styremedlemmer, velges på årsmøtet. Styrets sekretær kan velges inn som ordinært styremedlem av årsmøtet, eller engasjeres av årsmøtet for årsmøteperioden. Fra hver av elvegruppene som ikke er representert i styret, skal årsmøtet velge ett varamedlem til styret. Varamedlemmene til styret skal velges med angitt rekkefølge.

Årsmøtet velger revisor og valgkomité og oppnevner personer med ansvar for å ivareta spesielle oppgaver.

Opptak av nye elvegrupper må godkjennes av årsmøtet.

Ekstraordinært årsmøte holdes når styret finner det nødvendig, eller når minst en tredel av elvegruppene krever det og samtidig oppgir hvilke saker de ønsker behandlet. Ekstraordinært årsmøte bekjentgjøres med minst to ukers varsel.

Styre

Oslo Elveforums daglige arbeid ledes av styret. Styrets medlemmer hefter for styrets avgjørelser.

Styret er vedtaksført når minst fire stemmeberettigede er til stede. Ved stemmelikhet avgjør møteleders dobbeltstemme.

Varamedlemmer har rett til å delta i styremøter også når de ikke erstatter ordinære styremedlemmer, men har da bare tale- og forslagsrett, ikke stemmerett.

Ved fravær av et årsmøtevalgt styremedlem eller varamedlem for en elvegruppe, kan en annen representant for elvegruppen delta i styremøtet med tale- og forslagsrett, men trer ikke inn som styremedlem eller varamedlem.

Personer som er oppnevnt av årsmøtet for å ivareta spesielle oppgaver for Oslo Elveforum, som strategiansvarlige og rådgivere, har møte-, tale- og forslagsrett i styret, men ikke stemmerett.

Styreleder skal sørge for at styret holder møter så ofte som det trengs. Dersom to av styrets ordinære medlemmer krever det, skal styret sammenkalles.

Innkalling til og referat fra styremøter skal sendes alle styrets medlemmer og varamedlemmer og alle årsmøteoppnevnte personer med spesielle oppgaver for Oslo Elveforum. Det bør angis i innkallingen til styremøtet dersom det er spesielt viktig at alle eller bestemte elvegrupper møter, eller at alle eller bestemte årsmøteoppnevnte personer møter.

Styret har et ansvar for å samle elvegruppene til felles møter i løpet av året.

Vedtektsendringer

Vedtektene kan endres med alminnelig flertall på årsmøte.

Oppløsning

En eventuell oppløsning av Oslo Elveforum krever to tredjedels flertall på årsmøte. Årsmøtet kan vedta hvordan forumets midler skal fordeles mellom elvegruppene. Treffes ikke slikt vedtak, tilfaller alle disponible midler Oslo og Omland Friluftsråd til arbeid som faller inn under Oslo Elveforums formål.